

Universitätsbibliothek Wuppertal

Accipite studiosi omnes Auli Gellii noctes micantissimas

Gellius, Aulus

Impressum Venetiis, Anno d[omi]ni. M.D.IX. die. xx.Aprilis

Liber decimus

Nutzungsrichtlinien Das dem PDF-Dokument zugrunde liegende Digitalisat kann unter Beachtung des Lizenz-/Rechtehinweises genutzt werden. Informationen zum Lizenz-/Rechtehinweis finden Sie in der Titelaufnahme unter dem untenstehenden URN.

Bei Nutzung des Digitalisats bitten wir um eine vollständige Quellenangabe, inklusive Nennung der Universitätsbibliothek Wuppertal als Quelle sowie einer Angabe des URN.

[urn:nbn:de:hbz:468-1-475](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:468-1-475)

LIBER

AVLI GELII NOCTIVM ATTICARVM COMMENTARII
LIBER DECIMVS.

¶ Tertium nec consu / an tertio dici oporteat. & quonāmodo. Cn. Pompeius cum in theatro / quod erat dedicaturus / honores suos inscriberet / quāstionem ancipitem istius uerbi de consilio Ciceronis uitauerit.

Caput I

Quina Inter
Tertium consul
Tertio cōsul
Quartū consul
Quarō consul

Verba Marii Varronis

Amiliari meo cui piam litteras Athenis Romā nisi in iis scriptum fuit: me illi iam tertium scripsisse. Is ad me rescripsit: petiuitq; ut rationem dicerem cur tertium: ac non tertio scripsissem. id etiam adscripsit / ut eadem quid super illo quoq; mihi uideretur: facerem se certiore. tertium ne consul / & quartū / an tertio / & quarto dicendum esset. quoniam Romae doctum uirum dicentem audisset tertio / & quarto consul: non tertium quartūq;. Idq; in principio libri Caelium scripsisse. & Q. Claud. in libro undeuicesimo. C. Marium creatum septimo consulē dixisse Ad hæc ego rescripsi nihil amplius / q̄ uerba. M. Varronis hominis opinor: q̄ fuit Claudius cum Caelio / doctioris. quibus uerbū utrūq; de quo ad me scripserat: decideretur. nā & Varro satis aperte quid dici oporteret edocuit: & ego aduersus eum / qui doctus esse dicebatur. Litem meā facere absens nolui. uerba M. Varronis ex libro disciplinarum quinto hæc sunt. Aliud est / quarto prætor fieri: & quartū: q̄ quarto locū adsignificat. ac tres ante factos. quartū tempus adsignificat: & ter ante factum. Igitur Ennius recte conscripsit. Quintus pater quartum fit consul. Et Pōpeius timide: q̄ in theatro ne adscriberet cōsul tertium: aut tertio extremas litteras non conscripsit. Quod de Pōpeio Varro breuiter & subobscore dixit. Tyro Tullius Ciceronis libertus in epistola quadam enarratius scripsit ad hunc ferme modum. Quum Pōpeius inquit adē uictoriæ dedicaturus foret: cuius gradus uice theatri essent: nomenq; eius & honores inscriberet: quari cceptum est: utrum consul tertio inscribendum esset: an tertium. eam rem Pompeius exquisitissime rettulit ad doctissimos ciuitatis. Quumq; dissentirent: & pars tertio: alii tertium scribendum contendere: rogauit inquit Ciceronem Pompeius: ut quod ei rectius uideretur: scribi iuberet. tum Ciceronem iudicare de uiris doctis ueritum esse: ne quorum opinionem improbasset: ipsos uideretur improbasse. Persuasit igitur Pompeio: ut neque tertium: neque tertio scriberetur: sed ad secundum usque. T. fierent litteræ. tert. ut uerbo non perscripto res quidem demonstraretur: Sed dictio tamen ambigua uerbi lateret. Id autem quod & Varro & Tyro dixerunt: in eodem nunc Theatro non est ita scriptum. Nam cum multis annis postea Scæna: quæ prociderat: resecta esset: Numerus tertii consulatus non

uti initio

uti initio prioribus litteris tert. sed tribus tantum lineolis.iii. icisis significatus est. In. M. autem Catonis quarto origine ita scriptum est: Carthaginienses sextum de foedere decessere. Id uerbum significat: quinquies ante eos fecisse contra foedus: & tum sextum Græci quoq; significandis huiusmodi rerum numeris τῆτον καὶ τέτατον, id est tertium & quartum dicunt: quod congruit cum eo: quod laudine dicitur tertium quartumq;.

*De parte
Ipsi uerbi*

So:

¶ Quid Aristoteles de numero puerperii memoriae madauerit. Cap. II.

Aristoteles philosophus memoriae tradidit: mulierem in aegypto uno partu quinque pueros enixam. eumq; esse finem dixit multiuigæ hominum partionis: neque pluris unq; simul genitos compertum. hunc autem esse numerum ararissimum. Sed & diuo Augusto imperante: qui temporum eius historiam scripserunt: ancillam Caesaris Augusti in agro laurente peperisse: quinque pueros dicunt: eosque pauculos dies uixisse. matrem quoque eorum non multo postq; peperit: mortuam / monumentumque ei factum iussu Augusti in uia laurentia. inque eo scriptum esse numerum puerperii eius: de quo diximus.

*Partus qu
q; puero-
rum*

*De puerperio Au-
gusti an alle.*

¶ Locorum quorundam illustriū collatio: contentioq; facta: ex orationibus. C. Gracchi: & M. Catonis. Cap. III.

Ortis & uæhemens orator existimatur esse. C. Gracchus. nemo id negat: sed quod nonnullis uidetur seuerior: acrior: ampliorq; esse. M. Tullio ferri id qui potest: Legebamus adeo nuper orationem Gracchi de legibus promulgatis in qua. M. Marium: & quosdam ex municipiis italicis honestos uiros uirgis per iniuriam cæsos a magistratibus Pop. Roma. quanta maxime inuidia potest: conqueritur. Verba hæc sunt quæ super ea refecit. Nuper teanum sidicinum consul uenit. uxorem dixit in balneis uirilibus lauari uelle. Quaestori sidicino a. M. Mario datum est negocium: uti balneis exigeretur. qui lauabantur. uxor renunciat uiro parum cito sibi balneas traditas esse: & parum lautas fuisse. Idcirco palus destitutus est in foro: eoq; aduectus suæ ciuitatis nobilissimus homo. M. Marius uestimenta detracta sunt: uirgis cæsus est. Caleni: ubi id audierunt: edixerunt: nequis in balneis lauif se uellet: quum magistratus Romanus ibi esset. Ferentini ab eandem causam prætor noster quaestores arripi iussit. Alter se de muro deiecit. Alter prehensus: & uirgis cæsus est. In tam atroci re: ac tam misera: atque mœsta: iniuriæ publicæ cōtestatiōe: & ecq; qd est: qd aut ampliter insigniterq; aut lachrymose: atq; miseratè: aut multa: copiosaq; inuidia: graui & penetrabili querimōia dixerit: breuitas sane & uenustas: & mūdiciēs orōnis est: qualis hēri ferme in comœdiarū festiuitatibus solet. Item Gracchus alio in loco ita dixit. Quanta libido quātaq; intēperātia sit hoīum adolescentiū: unum exēplū uobis ostēdam. His annis paucis ex Asia missus est: qui per id tēpus magistratū non ceperat. hō adolescēs pro legato. is in lectica ferebat. ei obuiā bubulcus de plebe uenufina aduenit. & per iocū quū ignoraret: qui ferret: rogauit nū mortuū ferret. ubi id audiuit: lecticā iussit depōi. stuppis quibus: lectica ligata erat: usq; adeo

*Lauare lani
uocabulum est
et no balneare*

uerberari iussit: dum animam afflauit. Hæc quidem oratio super tam uiolento atque crudeli facinore nihil profecto abest a quotidianis sermonibus, at quum in simili causa apud M. Tul. ciues Romani innocentes uiri contra ius contraq; leges uirgis cæduntur: aut supplicio extremo necantur: quæ ibi tunc misera- tio: quæ comploratio: quæ totius rei sub oculos subiectio: quod & quale inui- dia: atq; acerbatis fretum efferuescit? Animum hercle meum: quum illa, M. Ciceronis lego: imago quædam & sonus uerborum: & uocum: & ciulationum circumplectitur, uelut sunt ista: quæ de C. Verre dicit: quæ nos: ut in præsens potuimus: quâ tum memoria *suppeditabat*: adscripsimus. Ipse inflâmatu sce- lere: & furore in forum uenit: ardebant oculi, toto ex ore crudelitas emanabat, expectabant omnes: quo tandem progressurus: aut quidnam acturus esset: quum repete hominem proripi: atq; in foro medio nudari: ac deligari & uirgas expediri iubet. Iam hæc medius fidius sola uerba nudari: ac deligari: & uirgas expediri iubet: tanti metus horrorisq; sunt: ut non narrari quæ gesta sunt, sed rem geri prorsus uideas. Gracchus autem noster: non quærentis: neq; implo- rantis: sed nunciantis uice: palus inquit in foro destitutus est, uestimenta detra- cta sunt, uirgis cæsus est. Sed enim, M. Cicero præclare: cum diutina represen- tatione: non cæsus est: sed cædebat inquit uirgis in medio foro messanæ ciuis romanus. Quum interea nullus gemitus: nulla uox illius miseri inter dolorem crepitumque plagarum audiebatur *nisi hæc ciuis romanus sum*, hac comme- moratione ciuitatis omnia uerba depulsus: cruciatumq; a corpore deiectusq; arbitratur: complorationem deinde tam acerbæ rei: & odium in Verrem de- testationemq; apud ciues romanos incense: atque acriter: atque inflâmanter fa- cit: quum hæc dicit, *O nomen dulce libertatis, O ius eximium nostræ ciuita- tis, O lex portia: legesq; sempronæ, O grauius desiderata: & aliquando red- dita plebi romanæ tribunitia potestas, hucine tandem hæc omnia reciderunt: ut ciuis romanus in prouincia populi Romani, in oppido foederatorum: ab eo qui beneficio populi Romani, fasces ac securis haberet: deligatus in foro uirgis cæderet? quid quum ignes ardentisq; laminæ cateriq; cruciatus admouebantur? Si te acerba illius imploratio: & uox miserabilis non leniebat: ne ciuium quidem ro- manorum: qui tum aderant: fletu gemituque maximo commouebare? Hæc M. Tul. atrociter grauius: copiose apteque miseratus est. Sed si quis est tam agresti, aure ac tam hispida: quem lux ista: & amenitas orationis: uerborum- que modificatio parum delectat: amat autem priora iccirco: q; incompta & breuia: & non operosa: sed natiua quadam suauitate sunt: quodq; iis umbra & color quasi opacæ uetustatis est: iis siqd iudicii habet: consideret in cæ pari, M. Catonis hois antiquioris oratione. Ad cuius uim & copiã Gracchus nec aspi- rauit, intelliget (opinor) Catonẽ contentũ eloquentia ætatis suæ nõ fuisse, & id iam tũ facere uoluisse: qd Cicero postea pfecit, in eo nãq; libro: qui de falsis pu- gnis scriptus est: ita de Q. Thermo cõquestus est. *Dixit a decẽ uiris pag: sibi bñ cibaria curata eẽ, iussit uestimẽta detrahi: atq; flagro cædi, decẽ uiros bruti ani uerberauere, uidere multi mortales, Quis hanc cõtumeliã? quis hoc impe- rium**

*Memoria
suppeditabat,*

*Exclamatio
C. Ciceronis*

*Natiua
suauitate*

Cibaria

rium:
ne fieri
torum:
nas per
fuis: at
tumq;
ui inu
ditos op
dixit: b
Quum
lus Ro
runt, id
ni sunt
bant, se
rum ui
fabulis
Quot
Qu
ralia.

deri pos
pidum
te cum
uemus
mur/in
neq; pr
ipfos co
ficuti c
tura rei
natural
Aua
dio uide

pleraq;
usque c

rium: quis hanc seruitutem ferre potest: nemo hoc Rex ausus est facere. eam ne fieri bonis bono genere natis boni consulitis: Vbi societas: ubi fides maiorum: in dignitas iniurias: plagas/uerbera/uitices/eos dolores/atque carnificinas per dedecus: atque maximam ignominiam: inspectantibus popularibus suis: atque multis mortalibus te facere ausum esse: sed quantum luctum quantumq; gemitum: quid lachrymarum: quantumq; fletuum factum audiui: serui iniurias nimis ægre ferunt. quid illos bono genere natos: magna uirtute præditos opinamini animi habuisse: atque habituros dum uiuent? Quod Cato dixit: brutiani uerberauere: nequi fortasse de brutianis requirat id significat. Quum Annibal pœnus cum exercitu in italia esset: & aliquot pugnas populus Ro. aduersas pugnauisset: primi totius italiae brutii ad Annibalem descierunt. id Romani ægre passi postquam Annibal italia decessit: superatque pœni sunt: brutios ignominia causa non milites scribebant. nec pro sociis habebant. sed magistratibus in prouincias euntibus parere: & præministrare seruorum uicem iusserunt. Itaque ii sequebantur magistratus: tanquam in scanicis fabulis: qui dicebantur lorarii: & quos erant iussi uinciebant: aut uerberabant. Quot autem ex brutiis erant: appellati sunt brutiani.

*Boni
adulter*

Supplicium
romæque
brutios
populos

Lorarii
brutiani

¶ Quod, P. Nigidius argutissime docuit nomina non positiua esse: sed naturalia.

Caput III

Omina uerbaq; non positu fortuito. sed quadam ui & ratione naturæ facta esse. P. Nigidius in gramaticis cōmentariis docet: rem sane in philosophia disertationibus celebrem. quæri enim solium apud philosophos φύσει τὰ δὲ νόματα ἢ ἢ ἔσει. id est natura ne nomina sint an positu. in eam rem multa argumenta dicit: cur uideri possint uerba esse naturalia magis q̄ arbitraria. ex quibus hoc uisum est lepidum & festiuum. Vos inquit quum dicimus motu quodam oris conueniente cum ipsius uerbi demonstratione utimur: & labias sensim primores emouemus: ac spiritū: atque animā porro uersum: & ad eos: quibus cū fermocinamur/intēdimus. atq; cōtra eū dicimus nos neq; profuso intento q; flatu uocis: neq; proiectis labris pronūciamus. sed & spiritū & labias: quasi intra nosmet ipsos cohercemus. Hoc idē sit in eo quod dicimus: tu & ego & tibi mihi. Nā sicuti cū annuimus/& abnuimus: motus quidā ille uel capitis/uel oculoꝝ a natura rei/quā signat: nō abhorret ita in his uocibus q̄si gestus qdā oris & spūs naturalis est. eadē rō est in græcis quoq; uocibus: quā eē i nr̄is aiaduertimus.

*Verba
Nigidij*

¶ Auarus simplex ne uocabulum sit: an compositum & duplex: sicut, P. Nigidio uidetur.

Caput V

Varus non simplex uocabulum: sed iunctum copulatumq; esse Nigidius dicit in cōmentariorum undetricesimo. Auarus inquit appellatur: qui auidus æris est. sed in ea copula e inquit littera detri: a est. Item locupletem ait dictum: ex compositis uocibus: qui pleraq; loca: hoc est qui multas possessiones tenet. Sed probabilius id firmissusque est: quod de locuplete dicit. Nam de auaro ambigitur: cur enim non

Auarus
Locuples.

Auarus

Amarus

uideri possit ab uno solum uerbo inclinatu: quod est auco: eademq; esse factu
ra: qua est amarus: de quo nihil dici potest: quin duplex non sit.

¶ Multam dictam esse ab ædilibus. P. Appii cæci filia: mulieri nobili q; locu
ta esset petulantius. Cap. VI.

Appii fi-
lia

¶ Non in facta modo: sed in uoces etiam petulantiores publice uin
dicatum est. ita enim debere esse uisa est romana: disciplina: di-
gnitas inuolabilis. Appii namq; illius cæci filia: a ludis quos spe
Clauerat: exiens turba undiq; confluentis fluctuantisq; populi ia
ctata est. atq; inde egressa: quum se male habitam diceret. Quid in me nunc fa-
ctum esset inquit. quantoq; arctius. pressiusq; cõsictata essem: si Publius Clau-
dius frater meus nauali prælio classem nauium cum ingenti ciuium numero
non perdidisset. Certe quidem maiore nunc copia populi oppresse intercidi-
sem. sed utinam inquit reuiuiscat frater: aliamq; classem in siciliam ducat. atq;
istam multitudinem perditum eat: quæ me male nunc miseram cõuexauit. ob
hæc mulieris uerba tam improba: ac tam inciuidia. C. Fundanius & Tib. Sem-
pronius ædiles plebei multam dixerunt ei æris grauis. xxv. milia. Id factum ef-
se dicit Capito Atteius in commentario de iudiciis publicis bello punico pri-
mo: Fabio Licinio: & T. Acilio Crasso consulibus.

¶ Fluminum quæ ultra imperium Romanum fluunt prima magnitudine es-
se Nilum: secunda Istrum: proxima Rhodanum. sicut. M. Varronem memi-
ni scribere. Cap. VII.

Nilus
Rhodan?
Istrus

¶ Mnum fluminum quæ in maria qua imperium roma. est: fluunt.
quam græci τὴν εἰσω θάλασσαν. idest internum mare appellant maxi-
mum esse Nilum consentitur. proxima magnitudine esse istrum
scripsit Salu. Varro autem quum de parte orbis: quæ Europa dici-
tur: dileret: in tribus primis eius terræ fluminibus rhodanum esse ponit. per
quod uidetur eum facere istro æmulum. Istrus enim quoq; in europa fluit.

¶ Inter ignominias militares qbus milites coerebant fuisse sanguinis dimissi-
onē & quænam eē uideat causa huiuscemodi castigationis. Cap. VIII.

Per igno-
minia san-
guinis
missio da-
bat militi-
bus

¶ Vit hæc quoq; antiquitus militaris animaduersio: iubere ignomi-
niæ causa. militi uenam solui: & sanguinem dimitti. cuius rei ratio
in litteris ueteribus. quas equidem inueniri potui nō extat. sed opi-
nor factum hoc primitus in militibus stupentis animi atq; a natu-
rali habitu declinantis: ut non tam pœna: q̄ medicina uideretur. postea tamen
ob pleraq; alia delicta idem factitatum esse credo per consuetudinem: quasi mi-
nus sani uideretur omnes: qui deliquerunt.

¶ Quibus modis: quoque habitu acies romana instrui solita sit: quæq; earū
instructionū sunt uocabula. Cap. IX.

Militaria
uocabula
Vocabu-
la milita-
ria

¶ Uocabula sunt militaria: quibus instructa certo modo acies appel-
lari solet: frons subsidia: cuneus: orbis: globus: forfices: serra ala-
turres. hæc & quædam item alia iuenire est in libris eorum qui de
militari disciplina scripserunt. translata autem sunt ab ipsis rebus:
quæ ita

Frons
Subsidia
Cuneus
Orbis
Globus
forfices
Serra
Ala

quæ ita
uocabu
¶ Q
gestau
dissect
digno
in ciu
tinens
¶ Ven
uulgus
facit no
¶ M
¶ ipati
ra dicit
pore su
ture fie
non seg
præter
uero ni
cis uer
in epist
ut ad re
ditas. ex
mum a
contran
Frigid
Multa
Matura
stica: p
quando
coactiu
q̄ matur
tum des
inquit:

quæ ita proprie nominantur, earumque rerum in acie instruenda sui cuiusque uocabuli imagines ostenduntur.

¶ Quæ eius rei causa sit: q; & græci ueteres; & romani annulum in eo digito gestauerunt: qui est in manu sinistra minimo proximus. Cap. X.

Veteres græcos annulum habuisse in digito accepimus sinistra manus: qui minimo est proximus. Romanos quoque homines aiunt sic plerumque annulis usitatos, causam esse huius rei Appion in libris ægyptiacis hanc dicit: q; insectis aperitisq; humanis corporibus: ut mos in ægypto fuit: quas græci ἀνομοίαι, id est dissectiones appellant: reperitum est neruum quædam tenuissimum ab eo uno digito: de quo diximus: ad cor hominis pergere: ac peruenire: propterea non incertum uisum esse eum digito potissimum tali honore decorandum: qui continens & quasi connexus esse cum principatu cordis uideretur.

Annuli gestatio

Causam Naxar de annuli gestatio Aristocides Dissertioes

¶ Verbum mature quid significat: quæque eius uocis ratio sit: & quæ eo uerbo uulgus hominum improprie utitur, atque inibi quæ præcox declinatum præcociis facit non præcoquis. Cap. XI.

Mature nunc significat propere: & cito: contra ipsius uerbi sententiam, aliud enim est mature: quod dicitur propere. P. Nigidius homo in omnium bonarum artium disciplinis egregius: Mature inquit est: quod neque citius est: neque serius: sed medium quiddam & iustum est. Bene atque proprie Nigidius, nam & in frugibus & in pomis maturæ dicuntur: quæ neque cruda & immitia sunt: neque caduca: & decocta: sed tempore suo adulta: maturataque. Quoniam autem id quod non segniter fiebat: mature fieri dicebat: progressa plurimum uerbi significatio est, & non iam: quod non segnius: sed quod festinatius fit: id fieri mature dicitur: quando ea: quæ præter sui temporis modum properata sunt: immatura uerius dicantur. Illud uero nigidianum rei: atque uerbi temperamentum: diuus Augustus duobus græcis uerbis elegantissime exprimebat, nam & dicere in sermonibus: & scribere in epistolis solitum esse aiunt: *ματὴρ ὡς ἡ βραδύτης*, id est matura. Per quod monebat ut ad rem agendam simul adhiberetur: & industriæ celeritas: & diligentia tarditas, ex quibus duobus contrariis fit maturitas. Virgilius quoque, si quis animum attendat: duo ista uerba properare & maturare: tanquam plane resonantia contraria sciissime separauit in hisce uersibus.

Mature

Mature quid sit

Maturitas

Frigidus agricolam si quando continet hyber:

Multa forent quæ mox celo properanda sereno

Maturare datur. Elegantissime ista duo uerba diuisit, namque in properatu rei ritica: per tempestates pluuiasque quando ocium est: maturari potest per serenas: quando tempus instat: properari necessum est, quum significandum autem est coactius quid factum: & festinatius: tum rectius præmature factum id dicitur: quod mature, sicut Afranius dixit in togata: cui titulus nomen est, Appetis dominatum demes præmature præcocem. In quo uersu aduertendum est: quod præcoccem inquit: non præcoquæ, est enim casus eius rectus: non præcoquis, sed præcox.

Maturare

Præmata re præcox

Præcox

De portentis fabularum: quae Plinius secundus indignissime in Democritum confert phum. & ibidem de simulacro uolucris columbae. Cap. XII.

Ibrum esse Democriti nobilissimi philosophorum de ui & natura chamaleontis: Cumque se legisset Plinius secundus in naturalis historiae. xxviii. refert: multaque uana atque intoleranda auribus. deinde quasi a Democrito scripta tradit. ex quibus pauca haec inuiti

Chamaeleon

meminimus. quia peresum est. Accipitrem auem rapidissimam a chamaleonte humi reptante si eum forte superuolet: detrahi & cadere uel quadam in terram: ceterisque auibus laniandum sese sponte sua obicere & dedere. Item aliud ultra humanam fidem: caput & collum chamaleontis: si uratur ligno: quod appellatur robur: hymbres & tonitrua de repente fieri. idque ipsum usu uenire: si iecur eiusdem animalis in summis tegulis uratur. Item aliud quod hercule an ponere dubitauit: ita est deridicule uanitatis: nisi iccirco plane posui quod oportuit nos dicere: quod de istiusmodi admirationum fallaci illecebra sentiremus: quia plerumque capiuntur: & ad perniciem elabuntur ingenia maxime solertia: eaque potissimum quae discendi cupidiora sunt. sed redeo ad Plinium. sinistrum pedem ait chamaeleontis ferro ex igni calefacto torreri: cum herba quae appellatur eodem nomine chamaeleon: & utrumque macerari unguento: colligique in modum pastuli. atque in uas mitti ligneum & eum qui id uas ferat: etiam si his in medio palam ueretur: a nullo uideri posse. His portentis atque praestigiis a Plinio secundo scriptis: non dignum esse cognomine Democriti puto. Vel illud quale est: quod idem Plinius in decimo libro Democritum scripsisse asseuerat: aues quaedam esse certis uocabulis: & earum auium confuso sanguine gigni serpentes: eum si quis ederit: linguas auium: & colloquia interpretaturum. Multa autem uidentur ab hominibus male solertibus huiusmodi commenta in Democriti nomen data nobilitatis auctoritatisque eius perfugio utentibus. Sed id quod Archytam pythagoricum commentum esse: atque fecisse traditur. neque minus admirabile: neque tamen unum aequae uideri debet. Nam & plerique nobilium graecorum: & Phauorinus philosophus memoriarum ueterum exequentissimus affirmatissime scripserunt: simulacrum columbae e ligno ab Archyta ratione quadam. disciplinaque mechanica factum uolasse: ita erat scilicet libramentis suspensum. & aura spiritus inclusa: atque occulta concitum. libet hercule super re tam abhorrenti a fide ipsius Phauorini uerba ponere ἀρχύτας ταραχτινός φιλόσοφος ἄμα καὶ μηχανικός, ὃν ἐπόησε ποδισέραν. ἐυλίην πετομένην, ἣ τις εἶποτε καθήσειν ὃν ἐτι ἀνίστατο μέχρη τούτου. idest Archytas taraxtinus philosophus pariter & mechanicus uir columbam ligneam fecit uolantem: quae si nunquam subsedisset/praeterea non exurgebat. haecenus enim.

Mirabilia de animali Chamaleonte.

Ply. Secundus Democritus

Memoriarum.

Quum partim hominum/qua ratione homines dixerint. Cap. XIII. Artim hominum uenerunt plerumque dicitur: quod significat pars hominum uenit: idest quidam homines. nam partim hoc in loco aduerbium est. neque in casus inclinatur. sicuti quum partim hominum dici potest. i. cum quibusdam hominibus: & quasi cum quodam parte hominum.

Quid sit Partim hominum i. pars

Partim hominum uenerunt plerumque dicitur: quod significat pars hominum uenit: idest quidam homines. nam partim hoc in loco aduerbium est. neque in casus inclinatur. sicuti quum partim hominum dici potest. i. cum quibusdam hominibus: & quasi cum quodam parte hominum.

hominum biculum modum quasi uocantur insolentium admodum sunt. Sed auaritia a

M. Cato p... lia: quae n... uffidius n... contumel... lia factum

De flar... apposita: neque Di

est. ii. Cl... rener flar... Item iur... est. v. Igr... non est. vi... pluuu in... que in cin... si ad pede... lum dialis... ederam &... tibus altis... litos esse o... lecto cuba... atque ferr... licam terr... duo esse l... stitutum.

hominum. M. Cato in oratione de re floria ita scripsit. Ibi pro scorto fuit in cubiculum surrexit autem e conuiuio: cum partim illorum: iam saepe ad eundem modum erat. Imperitiores autem: cum partim legunt tanquam declinatum sit quasi uocabulum: non dictum: quasi aduerbium. Sed. Q. Claudius. xxi. annali insolentius paulo hac figura est ita usus. eum enim cum partim copiis hominum adolescentium placentem sibi. Item. Q. Claudii. xxiii. Annali uerba haec sunt. Sed iccirco me fecisse: quod utrum negligentia partim magistratum: num avaritia an calamitate potest. R. O. euenisse dicam: nescio.

Succentrate

Iniuria mihi factum itur quali uerborum ordine Cato dixerit. Cap. XIII

Audio illi iniuriam factum iri: audio contumeliam dictum iri: uulgo quoque ita dicitur: & istam esse uerborum figuram iam in medio loquendi usu: iccirco exemplis superfedo. Sed contumelia illi uel iniuria factum itur paulo est remotius. Exemplum igitur ponemus M. Cato pro se contra. C. Cassium. Atque euenit ita quiritibus ut in hac contumelia: quae mihi per huiusmodi petulantiam factum itur: rei quoque publicae medi- uisidius miserar quiritibus. sicut autem contumeliam factum iri: significat iri ad contumeliam faciendam, id est operam dari quo fiat contumelia: ita contumelia factum itur casu tantum immutato idem dicit.

Iniuria factum itur

De flammis dialis, deque flaminicae ceremoniis, uerbaque ex edicto praetoris apposita: quibus dicit, non coacturum se ad iurandum: neque uirgines Vestae: neque Diales.

Caput XV

Cerimoniam impositam flamini diali multae: item cautus multiplices: quos in libris qui de sacerdotibus publicis compositi sunt. Item in Fabii pictoris librorum primo scriptos legimus, unde haec ferme sunt: quae commemoramus. i. Equo Dialem flaminem uehi religio est. ii. Classem procinctam extra pomerium. i. exercitum armatum uidere: iccirco rarer flamen dialis creatus consul est quam bella consulibus mandabant. iii. Item iurare dialem fas nunquam est. iiii. Item annulo uti: nisi puio castoque fas non est. v. Ignem est flaminia: id est flaminis dialis domo nisi sacrum efferi ius non est. vi. Vinculum si aedes eius introierit: solui necessum est. & uincula per impluuium in tegulas subduci: atque inde foras in uiam dimitti. vii. Nodum in apice neque in cinctu: neque alia parte ullum habet. viii. Siquis ad uerberandum ducat: si ad pedes eius supplex procubuerit: eo die uerberari piaculum est. ix. Capillum dialis nisi qui liber homo est: non detonsit. x. Capram & carnem incoctam: & ederam & fabam: neque tangere diali mos est: neque nominare. xi. Propagines e uitis altis protentis non succidet. xii. pedes lecti in quo cubat: luto tenui circumlitos esse oportet: & de eo lecto trinoctium continuum non decubat. neque in eo lecto cubare alium fas est. neque apud eius lecti fulcrum capsam esse cum strue atque ferro oportet. xiii. Unguium dialis: & capilli segmina subter arborem silicam terra operiuntur. xiiii. Dialis quotidie festatus est. xv. Ac sine apice sub diuo esse licitum non est: sub tecto uti libet: & non pridem a pontificibus constitutum. Masurius Sabinus scripsit: & alia quaedam remissa, gratiamque alii

Flamen dialis

Domecium Rarentes

Rarente

Mos dial

Fulcrum Capsa

Sub diuo

quot ceremoniarum factam dicit. xvi. Farinam fermento imbutam attingere ei fas non est. xvii. Tunicam intimam, nisi in locis tectis non exiit: ne sub caelo tanquam sub Iouis nudus sit. xviii. Super flaminem dialem in conuiuio: nisi Rex sacrificulus: haud quisquam alius accumbit. xix. Vxorē si amisit: flaminio dedit. xx. Matrimonium flaminis, nisi morte dirumpi non est ius. xxi. Locum in quo bustum est: nunquam ingreditur. xxii. Mortuum nunquam attingit: funus tamen exequi non est religio. Eadem ferme ceremoniarum sunt: quas flaminicas sacerdotissa dialis seorsum aiunt obseruare, ueluti est. i. Quod benenato operitur. ii. Et quod uirica surculum de arbore filica habet. iii. Et quod scalas: quae graece καλμαρες appellantur: eas ascendere ei plus tribus gradibus religiosum est. atque etiam iiii. Quum it ad argeos. quod neque comit caput. neque capillum depectit. Verba praetoris ex edicto perpetuo de flamine diali: & de sacerdote Vestae a scripsi. Sacerdotem Vestalem. & flaminem dialem in omni mea iurisdictione iurare non cogam. Verba. M. Varronis ex secundo rerum diuinarum super flamine diali haec sunt. Is solus album habet galerum uel quod maximus est. uel quod Ioui immolata hostia albedo fieri oporteat.

Quos errores Iulius Higinus in sexto Virgilii animaduertit in historia romana erratos. Cap. XVI.

Reprehendit Higinus Virgilium correcturumque eum fuisse existimat quod in libro sexto scriptum est. Palinurus est apud inferos: petens ab Aenea ut suum corpus requirendum: & sepeliendum curet. Is haec dicit. Eripe me his inuicte malis: aut tu mihi terram.

Inuice (namque potes) portusque require uelinos.
 Quoinquit modo aut Palinurus nouisse. aut nominare potuit portus uelinos: & Aeneas ex eo nomine locum inuenire: quum uelia oppidum: a quo portus: qui in eo loco est: uelinum dixit. Seruio Tullio regnante romae post annum amplius sexcentimum. quum Aeneas in Italiam uenit conditum in agro lucano: & eo nomine appellatum est. Nam qui ab Harpalo iquit, regis Cyri praefecto ex terra phocide fugati sunt: alii ueliam: partim massiliam condiderunt. Inscitissime igitur petit: ut Aeneas portum uelinum requirat, quum id nomen eo tempore fuerit nusquam gentium: neque simile inquit illud uideri debet: quod est in primo carmine: Italiam fato profugus: lauinamque uenit Littora. Aut quod aequae est in. vi. libro. Chalcidicaque leuis tandem superastitit arce.

Quoniam poetae ipsi quaedam κατὰ πρόληψιν. id est per anticipationem historiae dicere ex sua persona concedi solet. quae acta ipse postea scire potuit. sicut Virgilius sciuit de lauino oppido. & de colonia chalcidensi. sed palinurus qui potuit id inquit scire: ea quae post annos. dc. facta sunt nisi quod eum diuinasse apud inferos putat. p inde ut aia defunctorum solent. Sed & si ita accipias: quod non ita dicitur: Aeneas tamen: qui non diuinabat. quo pacto potuit requirere portum uelinum: cui nomen tunc: sicuti diximus: nullum usque fuit. Item hoc quoque in eodem libro reprehendit: & correcturum fuisse Virgilium putat: nisi mors occupasset

Stale la: Klicrakis

Religio quid sit diali
 Verba praetoris

Reprehensio virgilii

uelinus portus

cupasset
 sent: ac
 & mi g
 bit inf
 at: que
 ferint. p
 e petra
 Eructit
 Ipsum
 Vltus
 Confus
 neque p
 enim c
 depugn
 bellum
 potest
 est. que
 Qu
 oculor
 nuste f
 dis nat
 oculor
 tatem
 scripsit
 pfit: se
 tum ag
 dicit di
 popina
 Demo
 Const
 Effode
 Solis a
 Esse: ne
 Fulger
 Lucif
 Ne in

cupasset. Nam quum Thesea inquit: inter eos nominasset, qui ad inferos adis-
sent: ac redissent: dixissetq; Quid thesea? magnum quid memorem Alciden?
& mi genus ab Ioue summo est: postea rament refert. Sedet æternumq; sede-
bit infelix Theseus. Qui autē inquit fieri potest: ut æternū apud inferos sede-
at: quem supra cum iis nominat, qui descenderint illuc: atq; inde rursus eua-
serint, præsertim cum ita sit fabula de Theseo atq; sic Hercules eum euellerit
e petra: & in lucē ad superos eduxerit. Itē in his uersibus errasse Virgiliū dicit
Eruet ille agros: agamemnoniaq; unice nas.

Ipsūque acidem genus armipotētis achilli.

Vltus auos troiæ: templā & temerata minerua.

Confudit inquit & personas diuersas & tempora. nam neque eodem tempore
neque per eosdem homines: cum achæis: & cū Pyrrho bellatum est: Pyrrhus
enim quem dicit Aeaciden: de epiro in Italiam transgressus cum Romanis
depugnauit: aduersus Manium Curium in eo bello ducem. Argium autem
bellum. i. achæicum multis post annis a. L. Mumio imperatore gestum est.
potest inquit igitur medius eximi uersus: qui de Pyrrho importune immissus
est, quem Virgilius proculdubio exempturus inquit fuit.

Quam ob causam: & quali modo Democritus philosophus luminibus
oculorum sese priuauerit, & super ea re uersus Laberū pure admodum & ue-
nuste facti.

Cap. XVII

Democritum philosophum in monumentis græcæ historiæ scrip-
tum est: uirum præter alios uenerandum: auctoritateque antiqua
præditum luminibus oculorum sua sponte se priuasse: quia existi-
maret cogitationes: commentationesque animi sui, in contempla-
dis naturæ rationibus uegetiores: & exactiores fore: si eas uidendi illecebris: &
oculorū impedimentis liberasset id factum eius: modumque ipsum quo caci-
tatem facile solertia subtilissima consciuit Laberius poeta in mimo quem in-
scripsit rectiorem: uersibus quidem satis munde: atque graphice factis descri-
psit: sed causam uoluntariæ cecitatis finxit aliam ueritque in eam rem: quam
tum agebat: non inconcinniter, est enim persona: quæ hoc apud Laberium
dicit diuitis auari & parci sumptum plurimum ἀσωτίατε, id est luxumque &
popinationem adolescentis filii deplorantis.

Versus laberiani hi sunt.

Democritus abderites physicus philosophus clipeum.

Constituuit contra exortum hiperionis/oculos

Effodere ut possset splendore arco: ita radiis

Solis aciem effodit luminis: malis bene

Esse: ne uideret ciuibus, sic ego

Fulgenti splendore in pecuniam uolo

Lucificare exitium ætati meæ.

Ne in re bona uideam esse nequam filium.

Demo-
critus

Laberius
poeta,

Sopiano

Historia de Artemisia, deq; eo certamine: quod apud Mausoli sepulchrū a scriptoribus inelytis decertatum est. Cap. XVIII.

Artemisia Mausolum uirum amasse fertur supra omnis amorum fabulas: utraq; affectionis humanæ fidem. Mausolus autē fuit: ut M. Tullius ait: rex terræ caria. ut quidam græcarum historiarum scriptores dicunt: prouinciæ græcæ præfectus: quem σατράπην. i. ducem, ac præsidem græci uocant. Is Mausolus ubi fato perfunctus est: & inter lamenta & manus uxoris funere magnifico sepultus est: Artemisia luctu atq; desiderio mariti flagrans ossa: cineremq; eius mixta odoribus: contusaque in pulueris faciem aquæ indidit: ebibitq; multa que alia uiolenti amoris indicia fecisse dicitur. molita quoque est ingenti impetu operis: conseruandæ mariti memoriæ causa: sepulchrum illud memoratissimum: dignatumq; numerari inter septem omnium terrarum spectacula. Id monumentum Artemisia cum diis manibus sacris Mausoli dicaret: *agona id est certamen* laudibus eius dicitur dis facit. ponitque præmia pecuniæ: aliarumq; rerum bonarum amplissima. ad eas laudes decertandas uenisse dicuntur uiri nobiles ingenio: atque lingua præstabili Theopompus: Theodectes: Naucrites. Sunt etiam qui Isocratē ipsum cum iis certauisse memoriæ mandauerint. sed eo certamine uicisse Theopompum iudicatum est. Is fuit Isocratis discipulus. extat nunc quoque Theodecti tragœdia: quæ inscribitur Mausolus: in qua eum magis q̄ in prosa placuisse Higinus in exemplis refert.

Non purgari: neque leuari peccatum: cum prætenditur peccatorum: quæ alii quoque peccauerunt: similitudo, atque inibi uerba ex oratione super ea re Demosthenis. Caput XIX

Necessabat quempiam Taurus philosophus seuera atque uehemēti obiurgatione adolescentē a rhetoribus & facundiæ studio: ad disciplinas philosophiæ transgressum: q; factum quiddam ab eo diceret inhoneste & improbe. *at ille non ibat inficias fecisse: sed id solitum esse fieri defendebat, turpitudinemque delicti: exemplorum usu: & consuetudinis uenia deprecabatur.* atque ibi Taurus isto ipso defensionis genere irritator: homo inquit stulte & nihili: si te a malis exemplis auctoritates & rationes phiæ non abducunt: ne illius quidem Demosthenis uestri sententia tibi in mentem uenit: quæ quia lepidis: & uenustis uocum modis uicta est: quasi quædam cantilena rhetorica facilius adhærere memoriæ tuæ potuit. nam si me inquit non fallit: quod quidem in priori pueritia legerim: uerba hæc sunt Demosthenis aduersus eum: qui (ut tu nunc facis) peccatum suum: peccatis alienis exemptum: purgatumq; ibat. *σὺ δὲ μὴ λέγε ὡς γέ γονεν οὕτω πολλὰ κίς, ἀλλ' ὡς αὐτὸ προσήκει γίνεσθαι, οὐ γὰρ εἶτι πῶποτε, μὴ κατὰ τοὺς νόμους ἐπάρχῃ. σὺ δὲ ττο ἔμισθω, διὰ ττο ἀποφύγοις ἀνδικαίως, ἀλλὰ πολλῶ μᾶλλον, ἀλίσκοιο, ὡς περ ἰσὺρ εἴ τις ἐάλω. σὺ ταῦτα οὐκ ἄν ἐγράφας οὕτως ἀνὸν συνῦν ἀλ' ὡς, ἄλλος οὐ γράφει.* id est uerum ne dicas sic esse actum sæpenumero: sed hoc fieri sic decere. Nō enim siquid aliquādo cōtra leges actum iam est: tuq; id secutus es propterea iure queas euadere: quinimo

Artemisia Mausol⁹
Artemisia Incedi
bili anensa amore
etga martium
ἐπιτάφιος
Ὁρσίμης
fato
facies
ἔπει πο

Nō ibat
inficias

In mētes
uenit

Demosthenis

Lepidus
poeta

qui
anim
quac
gene
omn
nequ
P. Clo
sunt
lis con
xerit
usus e
Pleber
niam i
uero e
est: sec
tius re
uniuer
nia uo
ne, nā
potest
lorum
legia tr
cabulo
tissimu
ferebat
Syllam
retinius
Qu
ti sint: m
men tan
fuerat: l
quoque

Quinto

quinimo eo magis iccirco in te debeat statui: ut enim si prius in aliquem foret animaduersum: tu minime hac sciberes, ita si ipse in praesentia punieris: nequaquam deinceps alius scribet, Sic Taurus omnium suasionum: admonitionumque genere utens sectatores suos ad rationes bonae inculataeque indolis ducebat.

¶ Quid sit rogatio: quid lex: quid plebiscitum: quid priuilegium, & quantum omnia ista differant, Caput. XX.

QVari audio quid lex sit: quid plebiscitum, quid rogatio, quid priuilegium. Atteius capito publici priuatiq; iuris peritissimus: quid lex esset hisce uerbis definiuit. ~~Lex inquit est generale iussum populi: aut plebis rogante magistratu.~~ Ea definitio si probe facta est neque de imperio Cn. Pompeii: neque de re ditu, M. Ciceronis, neque de caede P. Clodii quaestio: neque alia id genus populi plebisue iussa leges uocari possunt. Non sunt enim generalia iussa: neque de uniuersis ciuibus: sed de singulis concepta, quocirca priuilegia potius uocari debent: ~~quia ueteres priua dixerunt: quae nos singula dicimus,~~ quo uerbo Lucilius in primo satyrarum libro usus est. Ab domina thynnica uenientibus priua dabo cephalaeque carnem. Plebem autem Capito in eadem definitione seorsum a populo diuisit: quoniam in populo omnis pars ciuitatis, omnesque eius ordines contineantur. ~~Plebs uero ea dicitur: in qua gentes ciuium patriciae non insunt.~~ Plebiscitum igitur est: secundum eum Capitonem lex: ~~quam plebs non populus accipit: sed totius rei: iurisque siue quum populus: siue quum plebs rogatur: siue quod ad uniuersos pertinet: caput ipsum & origo: & quasi fons rogatio est.~~ Ista enim omnia uocabula censentur continenturque rogationis principali genere: & nomine, nam nisi populus: aut plebs rogetur: nullum plebis: aut populi iussum fieri potest. Sed quae haec ita sunt: in ueteribus tamen scriptis non magnam uocabulorum istorum differentiam esse animaduertimus, nam & plebiscita: & priuilegia translato nomine leges appellauerunt: eademque confuso & indistincto uocabulo rogationes dixerunt. Salustius quoque proprietatum in uerbis retinens: tunc consuetudini concessit: & priuilegium quod de Cn. Pompeii re ditu ferebatur, legem appellauit. Verba ex secunda eius historia haec sunt. Nam Syllam consulem de re ditu eius legem ferentem ex composito tri. ple. C. Herennius prohibuerat.

¶ Quam ob causam, M. Cicero his omnino uerbis nouissime & nouissimus uti obseruatissime uitarit. Cap. XXI.

Non paucis uerbis, quorum frequens usus est nunc: & fuit, M. Ciceronem noluisse uti manifestum est: quae ea non probaret: uelut est nouissimus: & nouissime. Nam quum & Marcus Cato: & Salustius: & alii quoque aetatis eiusdem uerbo isto promiscue usitati sint: multi etiam non indocti uiri in libris id suis scripserint: abstinuissent eo tamen tanquam non latino uideretur. Quoniam qui doctissimus eorum temporum fuerat: Laelius illo ut nouo: & improbo uerbo uti uitauerat, propterea id, M. quoque Varronis ex libro de lingua latina ad Ciceronem, vi, demonstrandum

Lex.
Priua
Plebs
Plebi-
scitum.
Rogatio.

Quinto

Herennius

putavi. Quod extremum inquit dicebatur: est dici nouissimum cœptum uulgo: quod mea memoria: ut Lælius, sic senes alii q̄ nimium nouum esset uerbum: uitabāt: cuius origo: ut a uetere uetustius & ueterrimū: sic a nouo declinatū nouius: & nouissimum.

Locus exemptus ex Platonis libro qui inscribitur gorgias: de falsæ philosophiæ probis: quibus philosophos temere incessuit: qui emolumenta ueræ philosophiæ ignorant. Cap. XXII.

Lato ueritatis homo amicissimus, eiusque omnibus exhibendæ promptissimus quæ omnino dici possint in desides istos: ignauos q̄ qui obtentu philosophiæ nominis, inutile ocium: & linguæ: uitæque tenebras sequunt: ex persona quidē nō graui: neq̄ idonea: uere tñ ingenucq̄ dixit. Nam & si Callicles: quem dicere hæc facit: uere philosophiæ ignarus: inhonestæ: indignaque in philosophos confert, perinde tamē accipienda sunt: quæ dicuntur: ut nos sensum moneri intelligamus: ne ipsi quoq̄ culpationes huiuscemodi mereamur: neue inerti inaniq̄ desidia cultū & studiū philosophiæ metiamur. Verba ipsa sup hac re Platonis ex libro: qui appellatur Gorgias scripsi: qm̄ uertere ea consilium non fuit: quum ad proprietates eorum nequaquam possit latina oratio aspirare: ac multo minus etiam mea.

Sensum

Φιλοσοφία παρ τοι ἐστίν ὡς ὠκράτες χάριν, ἐάν τις αὐτῷ μετρίως ἀφῆται ἐν τῇ ἡλικίᾳ ἐὰν δὲ περὶ αὐτῷ ἴσῃ ὅντος ἐνδιατρίβῃ, διαφθορὰ τῶν ἀνθρώπων. ἐὰν παρ καὶ πάνυ ἐυφυῆς ἢ καὶ πόρρω τῆς ἡλικίας φιλοσοφῇ, ἀνάγκη πάντων ἀπειρον γεγενῆσθαι ἐστίν, ὧν χρεῖν ἐμπεριεῖν εἶναι, τὸν μέλλοντα καλὸν, καὶ γὰρ καὶ ἐυδοκίμον ἐσεῖσθαι ἀνδρα, καὶ παρ τῶν νόμων ἀπειροὶ γίνονται τῶν κατὰ τὴν πόλιν, καὶ τῶν λόγων, οἷς δὲ δέει χρωμένον ὁμιλεῖν ἐν τοῖς συμβολαῖσι τοῖς ἀνθρώποις, καὶ ἰδία καὶ δημοσία, καὶ τῶν ἠδονῶν τε, καὶ ἐπιθυμιῶν τῶν ἀνθρωπείων, καὶ συλλύβῃ δὴν τῶν ἠδῶν παρὰ τὰς ἀπειροὶ γίνονται, ἐπειδὴ ἀνὸν ἐλθῶσιν εἰς τινὰ ἰδίαν ἢ πολιτικὴν πράξιν, κατὰ γέλασοι γίνονται, ὡς περὶ γοῖμαι οἱ πολιτικοὶ ἐπειδὴ αὐτοὶ εἰς τὰς ὑμετέρας διατριβὰς ἐλθῶσι, καὶ τοὺς λόγους κατὰ γέλασοι εἰσι, συμβαίνει παρ τῷ ἐνριπίδου λαμπρὸς τὲ ἐστὶν ἐκαστος ἐν τούτῳ, καὶ ἐπὶ τῷ ἐπεὶ γεῖμαι, νέμων τὸ πλεῖστον ἡμέρας τούτω μέγιστος ἴν' αὐτὸς αὐτῷ τυγχάνῃ βέλτιστος ὧν, ὅπου δ' ἀνφ' αὐλος ἢ ἐν τεύθει φεύγει, καὶ λοιδορεῖ τῷ. τὸ δ' ἔτερον ἐπαινεῖν, ἀλλ' οἷμαι τὸ ὀρθότατόν ἐστιν, ἀμφοτέρων μεταχεῖν, φιλοσοφίας μὲν ὅσον παιδείας χάριν, καλὸν μετέχειν, καὶ οὐκ ἀχρὸν μειρακίῳ ὄντι φιλοσοφεῖν, ἐπειδὴ ἀνδρὸς ἢ δὴν πρεσβύτερος ὧν ἀνθρώπος ἐστὶ φιλοσοφῇ, κατὰ γέλασον ὡς ὠκράτες τὸ χρεῖμα γίνεσθαι, καὶ ἐργωγὴ ὁμοίωτατον πάχῳ πρὸς τοὺς φιλοσοφούντας, ὡς περὶ πρὸς τοὺς φελλιζομένους, καὶ παίζοντας ὅτ' ἀνδρὸν παρ παιδίον ἴδω, ὡς τὶ προσήκει διαλέγεσθαι ὅττω φελλιζόμενον καὶ παίζον, χάρω τε, καὶ χάρειν μοι φαίνεσθαι, καὶ ἐλευθέριον, καὶ πρέπον τῷ παιδίου ἡλικίᾳ ὅτ' ἀνδρὸς σαφῶς διαλεγομένου παιδαρίου ἀκούσω πικρόν τι μοι δοκεῖ χρεῖμα εἶναι, καὶ ἀνία μοι τὰ ὧσα καὶ μοι δοκεῖ δουλοπρεπέσσι εἶναι ὅτ' ἀνδρὸς ἀκούσῃς φελλιζομένου, ἢ παίζοντα ὁρᾷ κατὰ γέλασον φαίνεσθαι, καὶ ἀναδρον, καὶ πλεονῶν ἄξιον, ταυτὸν οὐκ ἐργωγὴ τῷ πάχῳ καὶ πρὸς τοὺς φιλοσοφούντας, πρὸς νέων παρ μειρακίῳ ὄρων φιλοσοφίαν ἀγαμαί, καὶ πρέπον μοι δοκεῖ, καὶ ἡγοῦμαι ἐλευθέρων τινὰ εἶναι τῶν ἀνθρώπων, τὸν δὲ μὴ φιλοσοφούντα, ἀγελεύθερόν τινὰ εἶναι καὶ ὁυδέποτε ὁυδένοσ ἀξιώσασατα ἐαυτὸν ὄντε καλῶ ὄντε γενναίου πράγμαστος, ὅτ' ἀνδρὸς πρεσβύτερον ἴδω, τὶ φιλοσοφούντα καὶ μὴ ἀπαλλαττόμενον πλεονῶν ἐμοι δοκεῖ

δοκεῖ ἢ
καὶ ἄν
ὁ ποιητ
ρακίω
ἐκαστ
ὁ περὶ
χρεῖμα
μελεῖ
τ' ἀνδρ
λου νε
ἐρῶ τῆ
πόρρω
των, εἰ
σαλο σα
κατηγο
δαί, κα
ρονα, μ
τὸν, μ
ἀτιμον
μὴ διδ
σκεῖ, κα
ναί εἰ
μικρὰ
Socr
modu
no fit
omni
busq̄
nibus
nit, uo
sus in
action
studia
clarus
fe exu
uero f
nor) u
cōpor
philos
afficio
adhu
& libe

δοκῆ ἢ δὴ δέξασθαι ὡς ὠκράτες οὗτος ὁ ἀνὴρ ὁ παρ' ἡμῶν ἢ δὴ λέγον, ὅτι παρ' ἡμῶν τῷ ἀνθρώπῳ
κἂν πάντῃ ἐφυῆς ἢ ἀνάιδρωγενέσθαι. Φεύγει τὰ μέσα τῆς πόλεως καὶ τὰς ἀγορὰς ἐν αἷς ἐφῆ
ὁ ποιητὴς, τοὺς ἀδράς ἀρεπρεπῆς γίνεσθαι κατὰ δέδικό τι δὲ τὸν λοιπὸν βίον βιώναι μετὰ με-
ρακίων ἐν γωνία τριῶν ἢ τε πᾶρων ψιθυρίζοντα. ἔλεγε ὅτι καὶ μέγα καὶ ἰκανόν, μηδέποτε φέρε
ξασθαι. ἐγὼ δὲ ὡς ὠκράτες πρὸς σέ ἐπεικῶς ἔχω, καὶ φιλικῶς, κινδυνέω ὅτι πεπονθέναι ἔνυ
ὄπερ ὁ ζῆθος πρὸς τὸν ἀμφίωνα ὁ εὐριπίδου ὅτι περὶ μνήσθην, καὶ παρ' ἐμοί. τοιαῦτ' ἀπὸ ἐπέρο
χρῆται πρὸς σέ λέγειν, ὁ ἰάπερ ἐκείνος πρὸς τὸν ἀδελφόν ὅτι ἀμελεῖς ὡς ὠκράτες ὧν δέξασθαι ἐπι-
μελεῖσθαι, καὶ φύσιν ψυχῆς ὧν δὲ γενναίαν, μερακίω δέ τι διαπρέπεις μορφώματι, καὶ ὅτι
τ' ἀνδίκης βουλαῖσι προσέειπεν ὁ ῥῥῶς λόγον, ὅτι εἰκὸς ἂν καὶ πῶλον ἂν λάβοις, ὅτι ὄπερ ἄλλο
λου νεανικὸν βόυλευμα βουλεύσαιο, καὶ τοῖω φίλε ὠκράτες καὶ μοι μηδὲν ἀχθεσθῆς, ἐνύοια παρ
ἐρῶ τῆ σῆ ὅτι ἀχρόνδῳ κείσοι εἶναι οὕτως ἔχειν, ὡς ἐγώ σε ὁ ἰμαί ἔχειν, καὶ τοὺς ἄλλους τοὺς
πόρρω ἀεὶ φιλοσοφίας ἐλάυνοντας ἔνυ παρ' εἴτις σου λαβόμενος, ἢ ἄλλου ὅτι οὐ τῶν τοιού-
των, εἰς τὸ δεσποτικόν ἀπάγοι, φάσκων ἀδικεῖν μηδὲν ἀδικούντα ὁ ἰδοῦ τι σου ἂν ἔχοις, ὅτι χρεῖ-
σαι σαυτῷ, ἀλλ' ἰλιγγίως ἂν, καὶ χασμῶ ὁ οὐκέτι ὅτι εἴ ποις, καὶ εἰς τὸ δικαστήριον ἀναβας
κατηγόρου τυχῶν πάντῃ φάουλου καὶ μοχθηροῦ, ἀποθάνοις ἂν εἰ βόλοιο τοῦ θανάτου σοι τιμᾶ-
σθαι, καὶ τοι πῶς σοφὸν ἔστιν ὡς ὠκράτες, εἴτις ἐνφυῆ λαβούσα τέχνη φῶτα, ἐθῆκε χεῖ-
ρονα, μήτε ἀντὶν αὐτῷ δυνάμενον βοηθεῖν μήδ' ἐκώσσαι ἐκτῶν μεγίστων κινδύνων, μήτε ἐαν-
τὸν, μήτε ἄλλον μηδένα, ὅτι ὄπερ δὲ τῶν ἐχθρῶν πῶς συλασθαι πᾶσα τὴν δύσιν, ἀτεχνῶς δὲ
ἀτιμονεῖν ἐν τῇ πόλει τὸν τοιοῦτον, ἔτι καὶ ἀγροικότερον εἰρησθαι ἔξοισιν ἐπὶ κόρης τὴν ὄντα
μηδὲ δίδου δίκην ἀλλ' ὡς ἀγαθὸν ἐμοί πεῖθου, πᾶσαι δὲ ἐλέγχων, πραγμάτων δὲ ὑμῶν ἰσχυρῶς
σκεῖ, καὶ ὄπερ δὲ δόξεις φρονεῖν, ἄλλοις τὰ κομψὰ, ταῦτ' ἀφείς, εἴτε λήρηματα χρεῖσθαι εἶ-
ναι εἴτε φλυαρίως, ἔξωθεν κενόισιν ἐγκατοικήσεις ὁμοίς, ζῆλων οὐκ ἐλέγχοντας, ἀνδράς τὰ
μικρὰ τᾶντα, ἀλλοῖς ἐστὶ καὶ βίος καὶ δόξα καὶ ἄλλα πολλὰ ἀγαθὰ. **Philosophia sane o**
Socrates res est elegans: si modice quispiam per aetatem attingerit: at si supra
modum tempus in ea cōtinerit: hominum est corruptela, nam si quis uel amce
no sit aciq; ingenio: ultraque aetatem philosophetur, necessum est eum rerum
omnium esse imperitum, quarum usu calleat oportet quisquis honestus pro-
busq; est futurus, Legum enī ciuiliū peritiā & oratiōis utacat quibus in actio-
nibus ac commerciis: cum hominibus: tum priuatim: tum publice uti conue-
nit, uoluptatum item atq; cupiditatum humanarum: & morum euadunt pror-
sus insolentes. Quum itaq; in ullam quampiam icidunt priuatam: publicāue
actionem, habentur deridiculi perinde: ac uiri ciuiles ipsi: ubi uestra ad eunt
studia: & disputationes irridentur. Accidit ius enim illud Euripidis. Qua in te
clarus quisq; est: ad eam properat, & diei partem illi plurimā spernit: i qua ipse
se exupet cōtra in qua stupidior ac nihil sit: inde effugit: eaq; cōtemnit. Alterā
uero sui beniuolentiā cōmendat: arbitrās ita sese laudare. Sed p̄stat (sicuti opi-
nor) utriusq; ec̄ participē. Phīa inq;: quoad illius honestas finit: disciplinā grā
cōpotē fieri: neq; turpe habet adolescentē philosophari: at quū grādis iā natu
philosophat: ridicula res o Socrates gerit. atq; eqdē ita penes philosophātes
afficio: ueluti erga balbutiētes: ludētēsq;: Quū enī puerulū uideā: cui decorū
adhuc est: sic lingua balbutiētē: ac ludentē demulceor, resq; mihi quidē festiua
& liberalis uidet: pueriliq; aetati cōgruēs, Quod si uolubiliter puerulū loque

Laus phiē

Euripidis Sententia

Quercula

tē audiā: acerba q̄piā res mihi oborit. & aures meæ molestia afficiunt. uidet
 q; nescio qd eē seruire. ~~At siqs uirū audierit balbutientē: aut ludentē uideat: res~~
~~uidet: & deridēda & puerilis: & deniq; digna uerberib;.~~ Ia eqdē afficior sane
eoy q philosophant rōne. Vbi enī in adolescēte phiā aspicio: oblector: ex
osculorq;. & id mihi uidet p̄decere. īgeniū quoq; ac liberalē hūc eē hōiem iudi
 co. ecōtrario si nō philosophat illiberalē & sese nūq̄ re ulla dignū uel honesta
 uel īgenua arbitrātē. Verū quū seniorē iā hōiem philosophantē adhuc needū
faciētē sinē p̄senio uerberibus egere cōmodū uir ille mihi uidet. Q d' enī mo
 do dixi: id hōi isti accidit. ut etsi sit admodū īgeniosus: uilis atq; abiectus effici
 at; quū mediam ciuitatē forūq; defugiat. In quo poeta īquit uiros excellēt. Ab
 dat se uero & uitæ reliquū cū adolescētulis trib; . aut quatuor degat: in anguloꝝ
 aliquo cōmurmās. īgeniū aut quicq; magnū dignū haud unq̄ loquat. Eqdē
 o Socrates p̄ mea erga te beniuolētia: atq; humanitate uideri mihi uideor affi
 ci in præsētia eodē modo quo Zetus respectus Amphionis: apud Euripidē:
 cuius modo mētionē feci. Etenī mihi quoq; eiusmodi qdā tecū ut fabuler ī mē
 tē uenit: q̄lia cū fratre ille. neglectui habes o Socrates ea quæ debes curare ani
 miq; naturā tui usq; adeo nobilē puerili quodā ornāmēto cōdecoras. nec foro
 senatiue oratiōis quicquā recte affers. neq; p̄babilē. aut cōsentientē ullā ratio
 nē īuenisti: neq; uero p̄ aliis cōsiliū integrū ccepisti. atq; amice Socrates: quod
 ægre ne feras uelim. loquor enim tua causa summa cum beniuolentia. An tibi
 nō turpe uideatur: ita te gerere: ut ego te habere existimo: & cæteros qui ultra
 iustū pergant philosophari: nam si quis te nunc: aut alium eiusmodi quem li
 bet ad carcerem rapiat: iniuriā te quidem intulisse arguens. qui culpa omni
 no uaces: nostri ne te minime habiturum quonam te pacto tuearis. Sed uerti
gine uexeris: ac cōsiliū inops oscites qd dicas: qd agas. In iudicio itē suggestū
 cōscendēs si īprobus admodū ac nequā aduersarius tuus sit: mori de facili que
 as: si te ille capitali deferat crimine. Verū quo nam pacto Socrates hoc sapiē
tis sit: si qua ars aliquē præsētē ingenio uirum nacta: deteriore illum effe
rit: qui neq; sibi ipsi auxilio esse possit periculifq; extremis liberare neq; se: nec
alium quenq;. Sed ab inimicis bonorum omnium facultate spoliari necesse sit:
 & palam quidem infelicem degere: liceat enim quamq; agrestius uera dicere:
 si quis in genam te percusserit: p̄enas non det. Sed heus uir bone mihi obtem
 pera: atq; a redargutionibus istis te abstine: rerūq; elegantia cole: & eam sane
 unde recte sentire uideare: aliis missa faciens ista arguta: siue deliramēta: siue
 nugalia deceat appellare: quibus efficiat ut domos inanes habites: atq; seq̄ uēs
 nō eos: qui exigua ista reprehendūt: sed illos potius a quibus & facultates &
 gloria & bona alia permulta possident. Hæc Plato sub persona quidem: sicuti
 dixi nō proba. sed cum sensu: tamen intelligentiæq; cōmunis fidæ: & cum qua
 dam indissimulabili ueritate differuit. Non de illa scilicet philosophia: qua
uirtutum omnium disciplina est: quæque in publicis simul & priuatis officiis:
excellit: ciuitatesque & rempu. si nihil phibeat: constanter & fortiter & perite
administat: sed de ista futili atq; puerili meditatiōe a rgutias: nihil ad uitā neq;
tuendam:

In mētē
 uenit

Ositate
 suggesta
 de facile

quibus
 obrepit

quæ
 facies

De qua phiā plato
 differunt exphat

tū edā: neq; ordinandā pmouēte. qua id genus hoīes cōsenescūt male feriati: quos phōs eē & uulgus putat: & iis putabat: ex cuius psona hęc dicta sunt.

¶ Verba ex oratione. M. Catonis de mulier; ueter; uictu: & moribus: atq; inibi qd fuerit ius marito in adulterio uxore deprehensam necare. Cap. XXIII

QVi de uictu atq; cultu po. Ro. scripserūt: mulieres romæ atq; in latio ætatē abstemiā egisse hoc est uino semp: qd temetū prisca lingua appellabat. abstinuisse dicūt: institutūq; ut cognatis osculū ferret: reprehēdēdi cā: ut odor iudiciū faceret si bibissent. Bibere aut loliras ferunt laureā: passum: murinā: & q id genus epotāt: potu dulcia: Atq; hęc qdē in iis qbus dixi libris puulgata sūt. Sed. M. Cato nō solū existimatas: sed mulctatas quoq; a iudice mulieres refert nō minus si uinū i se: q si pbrū & adulteriū admisissent. Verba. M. Catōis adscripsi ex oratiōe quæ inscribit de dote. in qua id quoq; inscriptū est: In adulterio uxores deprehensas ius fuisse maritis necare. Vir inquit quū diuorūū facit mulieri iudex pro cefore est: Imperiū quod uidet hēt. si qd puerse: tetreq; factū est a muliere: mulctat: si uinū bibit. si cū alieno uiro probri quid facit: cōdemnat. De iure autē occidēdi ita scriptū est. In adulterio uxore tuā si prehedisses: sine iudicio impune necares. Illa tēsi adulterares) digito non auderet contingere neq; ius est.

¶ Die pristini: & die craftini: & die quarti: & die quinti. qui elegantius locuti sunt dixisse: non ut ea uulgo dicuntur nunc. Cap. XXIII.

QLe quarto: & die quinto: quod græci εἰς τετάρτην ἢ εἰς πέμπτην: id est in quartā & quintam dicunt: ab eruditis quoq; dici audio: & qui aliter dicit pro rudi atq; indocto despicitur. Sed. M. Tullii ætate ac supraeam non opinor: ita dixerūt. die qnte. n. & die quinti pro aduerbio copulate dictū est. & secūda in ea syllaba correpta: Diuis etiam augustus memoriar; ueterum exequētissimus: linguæ latinæ non nescius munditiarum patris sui in sermonibus sectator: in epistolis plurifariā significationē ista dierū non aliter usus est. Is autē erit perpetuæ ueterum consuetudinis demonstrādæ gratia: uerba solēnia prætoris ponere quibus more maior; ferias cōcipere solet: quæ appellant cōpiralia. ea uerba hęc sunt. Dienoni po. Ro. quiritibus cōpiralia erunt: quando concepta fuerint nefas. Dienoni prætor dicit: nō die nono: neq; prætor solū: sed pleraq; oīs uetustas sic locuta est. Venit ecce illius uersus pōponiani in mētē: q est ex attellana: quæ Metui ascribit: dies hic sextus: quū nihil egi diequarte moriar fame. Suppetit ē Cælianū illud ex libro historiæ secūdo. Si uis mihi ægratū dare: & ipsi cū cætero exercitu me seq; diequiti Romæ in capitolium curabo tibi cœna sit cocta. Et historiā at: & uerbū hoc sumpsit Cælius ex origine. M. Catōis: in quo ita scriptū est. Igit̄ dictatōrē carthaginēsiū magr̄ eqtū monuit: Mitte mecū Romā equitatū: diequiti in capitolio tibi cœna cocta erit. Extremā istius uocis syllabā: tum per e: tum per i scriptā legi: Nam sane q cōsuetū ueteribus fuerat litteris iis plerūq; uti indifferenter. sicuti pristini: & pristine: procliuē & procliui: atq; alia item multa hoc genus uarie dixerūt. Die pristini quoq; eodem modo dicebatur. quod signifi-

Mulieres abstemiæ Temetū

De mulierum ueterum uictu

Die q̄rto
Die q̄nto
Die q̄nte
Die quiti
Diuis Augustus

Quinti

Suppetit

Die pristini

cabat die pristino: id est priore: quod uulgo pridie dicitur: conuerso compositionis ordine: quasi pristino die: Atque item simili figura die crastini dicebatur: id est crastino die. Sacerdotes quoque populi Romani tunc: quum dicitur in diem tertium: die perendini dicitur. Sed ut plerique die pristini: Ita. M. Cato in oratione contra Furiū: die proximi dixit. die quarto autē. Cn. Martius hō impēse doctus: in mimiābis pro eo dixit: quod nudius quartus nos dicimus in his uersibus

**Impēse
doctus**

Die pen-
dini

Die q̄tto
& Die q̄t-
ti

Nuper die quarto ut recordor: & certe
Aquarium urceum unicum domi fregit.

Hoc igitur iterum: ut die q̄tto quod de p̄terito dicam: die q̄te aut q̄ti de futuro:
¶ Telorū: & iaculoꝝ: gladiatorūq; uocabula. atq; inibi nauū quoq; genera: quae scripta in uetere libris reperiuntur. Cap. XXV

Elorum: iaculoꝝ: gladiatorūq; uocabula: quae in historiis ueteribus scripta sunt. Item nauigiorum quoque genera et nomina libitum forte nobis est sedētibus in rheda cōquirere. neq; itidē aliarū inep̄tiarum uacantem stupētemq; animum occupare. Quae tum igitur suppetierāt: haec sunt. hasta: pilum: phalarica: semiphalarica: solli ferrea: gesa. lancea: spari: rumigestri: faces: tragula: framea: mesancula: cateia: rhūpheā. scorpius: scibones: silices: ueruta: enses: sicca: machara: spatā: lingula: pugiones: clinacula. De lingula quoniam est minus frequēs admonēdū existimo lingulam ueteres dixisse gladiolum ablongum: in speciem linguā factum. cuius meminit Neuius in tragēdia hēsiona. uersum Neuii apposui.

Nomina
telorum

Lingulam

**Nomina
telorum**

Rūpheā

Genera
nauū ui-
de

Sine mihi gerere morem uidear lingua: uerum lingula.

Item rūpheā genus teli est thracae nationis. positūq; hoc uocabulū in. Q. Ennii analiū. xiiii. Nauū aut quas reminisci tunc potuimus: appellatiōes haec sūt: gauli: coruita: caudica: longae: hippagines/mercuri/celes: uel ut graeci dicunt celestis lembus/oxia/remicculi/actuariā/quas graeci ἰσοπλοῦς uocāt: uel ἰσοπλοῦς. psunia: uel geseoretā: uel orioles/cattā / scapha/pontones / nuclucia/ media/phaselli: parones / mioparones / lintres / caupulica / mareplacidā cidarum/rataria/cata scopium.

¶ Inscite ab Asinio Pollione reprehēsum Salustii: quod transfretationē transgressum dixerit: et transgressos qui transfretassent. Cap. XXVI

Asinio Pollioni in quadā epistola: quā ad Plancū scripsit: et quibusdā aliis. C. Salustius inique dignus nota uisus est: quod in primo historiae maris transitū: transmissumq; nauibus factū: transgressum appellauit. eosq; qui fretū transmiserāt. quos transfretasse dici solitū est transgressos dixit. uerba ipsa Salustii posuit. Itaque Sertorius leui praesidio relicto in mauritania: noctis obscuram noctem: astu secundo: furum aut celeritate uitare praedium in transgressu conatus est. ac deinde infra ita scripsit. Transgressos oīs recipit mons receptus a lusitanis. Hoc igitur et minus proprie/et & a nullo graui auctore dictū aiunt. Nā transgressus inquit & ingressus. a transgrediēdo. dicuntur idq; ipsum ab ingressu: & a pedū gradu appellatū est. iccirco uerbū transgredi cōuenire non putauit. Neq; uolantibus. neq; serpentibus: neq; nauigati bus

Transgredi

nauig
negat
tran
dici
uitas
trasg
tatem
uti re
libro
pe am
iulcen
tius qu
rem pe
quillud
Corpo
Et son
Prater
Asper
Prater
& scap
alia pa
agitau
Hu
gore fu
Eius re
imper
pulum
cis: ex
existin
attuliss
rum. N
as tesse
De
ptum.

nauigantibus/ sed iis solis qui gradiuntur & pedibus iter emetuntur. propterea negant apud scriptorem idoneum: aut nauium transgressum reperiri posse: aut per transgressionem transgressum. Sed quare ego: cur non sicuti cursus nauium recte dici solent: ita transgressus etiam nauibus factus dici possit: praesertim cum breuitas tam angusti freti: quod terra africam hispaniamque interfuit: elegantissimae transgressionis uocabulo: quasi paucorum graduum spatium definita sit. Qui auctori tatem autem requirunt: & negant dictum ingredi: transgrediue in nauigantibus: uolo uti respondeat quantum existimet interesse: ingredi: atque ambulare. atqui Cato in libro de re rustica. Fundus inquit eo in loco habendus est: ut & oppidum prope amplum sit: & mare aut amnis qua naues ambulant. Appetitas porro huiusmodi translationes: habitasque esse pro honestamenti orationis. Lucretius quoque testimonium in hac eadem uoce dicit. in quarto enim libro clamorem per arterias: & per fauces gradientem dicit. quod est nimio confidentius: quod illud de nauibus Salustianum. Versus Lucretii hi sunt.

Corpoream quoque enim uocem constare fatendum est:

Et sonitum: quoniam possunt impellere sensus.

Præter radit enim uox fauces saepe. facitque

Asperiora foras gradientem arteria clamor.

Præterea Salustius in eodem libro: non eos solum qui nauibus ueheretur: sed & scaphas quoque nantes progressas dicit. Verba ipsa de scaphis posui. Earum alia paululum progressæ: nimio simul & incerto onere: quum pavor corpora agitauerat: deprimebantur.

¶ Historia de populo romano, deque populo punico/que pari propemodum uigore fuerint æmuli.

Caput XXVII

In libris ueteribus memoria extat/que par fuit quondam uigor/ & acritudo: amplitudo populi. Roma, atque pœni: neque immerito existimatum. Nam cum aliis quidem populis, de uniuscuiusque reipublici, cum pœnis autem de omnium terrarum imperio decertatum est.

Eius rei specimen est in illo utriusque populi uerbo factum. Quum. Q. Fabius imperator Romanus dedit ad carthaginenses epistolam, ibi scriptum fuit: populum Romanum misisse ad eos hastam & caduceum signa duo/ belli: aut pacis: ex quis utrum uellent eligerent: quod elegerent: id unum ut esse missum existimarēt. Carthaginenses responderunt: neutrum sese eligere: sed posse qui attulissent: utrum malent relinquere, quod reliquissent: id sibi pro lecto futurum. M. Varro autem non hastam ipsam: neque ipsum caduceum missa dicit: sed duas tesserulas: in quarum altera caduceum: in altera simulacra hastæ fuerunt incisa.

¶ De ætatum finibus: pueritiæ: iuuentutis: senectutis ex Tiberonis historia sumptum.

Cap. XXVIII

Uero in historiis primo scripsit Seruius Tullius regem populi Romani: quum illas quinque classes iuniorum celsus faciendi gratia institueret. pueros esse existimasse: qui minores essent annis septemdecim. Atque inde ab anno septimodecimo: quos idoneos iam esse

Celsio de tribus aetatibus Seruii Tullii Romani regis sexti

Naues ambulant

Gradientem arteria clamor

reipu. arbitraret. milites scripsisse. eosq; ad annum quadragesimū sextū iuniores: supraque eum annum seniores appellasse. Eam rem propterea notaui: ut discrimina: quæ fuerunt indicio: moribusq; maiorum pueritiæ: iuuentæ: senectæ ex ista censione Seruū Tullii prudentissimi regis nosceretur.

¶ Quod particula atq; non complexiua tantum sit: sed uim habeat plusculæ uariamq;.

Cap. XXIX.

Atq; cōiūctiua aliquando

¶ Tq; particula a grāmaticis quidem coniunctio esse dicitur. connexta. Et plerūq; sane coniungit uerba & connectit. Sed interdum alias quasdā potestates habet non satis notas: nisi in ueterum litterarum tractatione: atque cura exercitatis. Nam pro aduerbio ualet: quum dicimus aliter ego feci: atq; tu. significat enim aliter q̄ tu. Et gemina si fiat auget, intenditq; rem de qua agitur: ut animaduertimus in. Q. Ennii an nali bus: nisi memoria in hoc uersu labor.

Atq; pro q̄ aliquando

Atq; atq; accedit muros romana iuuentus:

Cui significationi cōtrariū est: quod itidem a ueteribus dictum est. Deq; & p̄te rea pro alio quoq; aduerbio dicit. i. statim. Quod in his Virgiliti uersibus existimat obscure: & insequenter particula ista posita. Est autē. Sic omnia fatis. In peius ruere: ac retro sublapsa referri:

Non aliter: q̄ qui aduerso uix flumine lembum

Remigiis subigit: si brachia forte remisit:

Atq; illum in præceps prono rapit alueus amni.

Atq; pro statim

AVLI GELLII NOCTIVM ATTICARVM COMMENTARII
LIBER VNDECIMVS.

¶ De origine uocabuli terræ italiæ: deq; ea multaq; suprema appellatur: deque eius nominis ratione: ac de lege Aterina: Et quibus uerbis antiquitus multa minima dici solita sit.

Cap. I.

On Italia dicta est

Imæus in historiis: quas oratiōe græca de rebus populi Romani composuit: & M. Varro in antiquitatibus rerū humanarū: terrā italiā de græco uocabulo appellatā scripserūt: qm̄ boues græca ueteri lingua ἰταλοί. i. uituli uocitati sunt: quorū in italia magna copia fuerit bucetāq; ī ea terra gigni: pasciq; solita sint cōplurima. Cōiectare autē ob eandem causam possumus: q; italia tunc eēt armētosissima. Multāq; quæ appellatur suprema: institutā in singulos dies. duarū

Armētosissima

ouium triginta boum. pro copia scilicet bouū proq; ouium penuria. Sed quū eiusmōi multa pecoris armēticiq; a magistratib; dicta erat: a digebāt boues ouesq; alias precii parui: alias maioris. eaq; res faciebat iæqualē multæ p̄centionē. In circo postea lege aterina cōstituti sunt ī oues singulas aris deni: ī boues aris cēteni. Minima at̄ multa est ouis unius. Suprēa multa ē eius nūer; cui; diximus:

Lex aterina

ultra